

EMBLEMA IIII. DE GAL. OPERVM EDIT.

¶ **GALENI** libros in capita secuerunt, & argumēta adscripserunt, Conradus Gesnerus primū in editione Frobeniana an. 1549. deinde Io. Bapt. Sufius, an. 1550. in secunda editione Iuntarū capita quę prius inerant, emēdauit: quę deerant adiecit, eadēq; nunc in tertia tum ipforū tum Frobeniana editione habentur. Andreas Lacuna Epitomen suam non quidē in capita diuisit, (ne eadeo opus erat ut in prolixis tractationibus: sed passim marginibus argumēta, quę plerunq; ceu aphorismi quidē & conclusiones sunt) adscripsit, aptē & diligenter: id quod uel ipsis capitū distinctionibus cum argumētis præstat, duplici nomine: primū quod tractationū & locorum singulorum principia ac fines apparent, unde omnia faciliora sunt inuētu, & quę quisq; uoluerit hac commoditate statim uel legere uel prætereire potest. Deinde quod ex ipsē argumētis descriptis, inq; ordinem digestis, indicē quoq; totius operis conficere licet: id quod etiam Lacuna fecit, omnibus ferē quę index habet per margines similiter collocatis, nisi ubi eorū spacia non sufficiebāt: qui tamē sufficere poterāt, si additis quibusdā notis seu numeris non e regione statim omnia, sed altius aut humilius locata fuissent. sic ueluti epitomes epitome per margines extitisset. Idē si in ipsis integris Galeni operibus ritē fieret, maxima eius cōmoditas & plurimum ornamenti accederet: & multo qui libris utuntur lectores leuarentur tum inquirēdi, tum adscribēdi labore. solent enim suorum librorum marginibus ipsi huiusmodi quædam adscribere.

¶ **INDICES** operum Galeni, Hieronymus Gemuseus in prima editione Frobeniana indicem probē sanē & studiosē confecit: sicut & alium postea uir quidā eruditus in secūda. Nunc uerō in tertia Guil. Gratarolus. Iuntarum editioni secunde omnium copiosiss. adiecit Ant. Musa Brasauolus, quē in tertia quoq; puto retinuerunt. Lugdun. editio Io. Frellonij an. 1550. indicem Gemusei usurpauit. De Lacunę indice egregio in suam Epitomen paulō antē dixi inter Argumentorū scriptores. Extat eiusdē Epitome omnium rerum & sententiarū memorabilū Cōment. Gal. in Hippoc. digestis in alphabeticū ordinem ceu aphorismis. Aloisij Mundellæ Theatrum operum Gal. quę genuina sunt, Epitomes simul iustæ, & indicis alphabeticī copiosi utilitatē præbet: & simul ferē Locorū (ut uocant) cōmunium: id uerō breuī ex Frobeniana officina proditurū speramus: Seorsim autē in spurios quoq; libros Elenchum cōdidit. Gemuseus etiam indicē in spurios separauit. Leonar. Legius Papiēsis medicus an. 1519. edidit collectas à se propositiones ex Gal. lib. quā plurimis, & simul indicē alphabeticū secundū libros & cap. sed nō satis copiosum.

¶ **LOCOS** cōmunes ē Galeni libris Solus, quod sciam, Valleriola haçtenus congeffit. Sed Indices etiam copiosiores, ut Mundellæ, Brasauoli, aliorum, Locorum cōmunium instar sunt.

¶ **DE** ordine librorum Galeni, Primus ferē Iac. Syluius scripsit: deinde Montanus duabus epistolis, una ad Lucam Ant. Iuntam, altera, ad lectorem. Fatetur autem si per ocium licuisset diligentius & eruditius omnia se conscripturū fuisse. Nos etiam in Catalogo operū Galeni, passim de ipforū ordine diximus, & cur à doctissimis illis uiris aliquando dissentiamus, causam plerunq; indicauimus. Iulius Alexandrinus etiam (libri 5. cap. 5. Dialogi sui de medicina & medico) idem argumentum tractauit: & Gentilis olim libellum edidit (charta dimidia angustior) de diuisione librorum Galeni eorumq; ordine & numero. ait autem in epilogo, se hunc libellum collegisse ē dictis Speculatoris in medicina.

¶ **COMPENDIORVM** scriptores. Lib. Gal. genuinos plerosq; omnes in Epitomen cōtraxit Andr. Lacuna singulos scilicet in singula compēdia, eo quo deinceps legi debēt ordine. Aloisius Mundella in suo Theatro, ordinem Alphabeticum secutus est: Sicut & Lacuna in Elencho Comment. Galeni in Hippoc. librum, qui (sicut & Mundellę Theatrum) Epitomes simul & Indicis usum præbet. Fr. Valleriola quoq; in locis cōmunibus suis tum Galeni cum Hippoc. scripta præcipua omnia, in locos aphoristicē digessit. Symphorianus Campegius quoq; librorū quorundam Gal. Epitomas confecit: de quibus leges in mētionē ipsius, Catalogo II. Et nos olim lib. de cōpositione medicamentorū secundū locos, & secundū genera. Et innominatus quidā recentior in aliquot libros Methodi libello in 16. (ut uocāt) olim Lutetiæ apud Simonem Colineum inuulgato, si bene memini. Ad compendia pertinent etiam tabulæ, de quibus nunc dicemus.

¶ **TABVLAS** in diuersos Galeni lib. ediderunt, Iac. Syluius, Leonhartus Fuchsius, Io. Vassæus, Io. Bapt. Mont. Io. Bocaudus, Theodorus Zuinger: de quibus singulatim qui cognoscere uolet, in singulorum nominibus legat, Catalogo II. nostro, qui Gal. interpretes, &c. enumerat.

¶ **ENANTIOMATA** Galeni, siue de locus pugnantis in eius libris, eorūq; conciliationē scripserunt, Iulius Alexandrinus, Andreas Lacuna, Iacobus Peletarius, Hieronymus Cardanus: & in locis cōmunibus suis (ni fallor) Fr. Valleriola, quem controuersias in Galeni scriptis plerasq; omnes disertissime grauissimeq; compositurū non dubitamus: nam ipsum eius librum, qui adhuc sub prælo est Lugduni hoc tempore, nondum uidere potui.

¶ **CONTRA** Gal. scripserūt, Ex ueterib. quidē nemo, (quamuis ipse contra alios plurimos scripsisset,) quod sciam, & quorū lib. extent. nisi Arabes quidā fortē, nō integris tamē lib. neq; cōtra ipsius Methodū uniuersalē, ant aliquā artis partē, sed in paucis particularib. de quib. hīc dicēdi locus nō est. Oribasius, Aetius, Aeg. religiose omnino Gal. in omnibus sequunt. Trall. eū alicubi reprehēdit, ut in eo q; quartanis omnib, uictū calidū et siccū, et medicamēta similia, præcipiat: quod

in ter-

ENANTIOMATA ET EXPOLITIONES GAL.

in tertianis nothis piper exhibeat. Et libro 12. cap. 6. Miror (inquit) Galenū, (qui artem legitime, si quis alius medicorum exercuit) adeò indistinctè scripisse, ut dicat, exquisita tertiana correptis ablinthij dilutum à septimo die propinandum esse: ego uerò falsis tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momento. sic enim pituitæ miscellam & citra noxam magis extenuat, & leuiter purgat, ut non usus ueniat origani, aut hyssopi, aut calaminthæ, aut pulegij: quæ omnia acriora sunt, & cum periculo, crebroq; febrim magis accendunt. Et libro quinto, cap. 4. ubi scribit de illis, quorum pulmones crassis & uiscosis humoribus obsidentur, unde & Calculi aliquando, aut quedam grandinibus similia in eis generantur: Miror (inquit) quomodo diuinissimus Galenus nullo refrigerantium uti uoluerit, sed his uitatis calidam potius curandi rationem adhibuerit, ut Mithridatium, Athanasiam, Theriacam: quo tamen modo curati omnes perierunt. At re ipsa uerum est hoc, quod ille de Archigene prodidit: Difficile enim est homo cum sit, nō in multis aberrare, qui nonnulla prorsus ignorauerit, nonnulla etiam negligentius conscripserit. Atq; hæc dicere de tam sapiente uiro ausus non fuisset, nisi ueritas confidenti me esse animo incitasset, &c. Similiter in hydropis curatione, uulgarium medicorum opinionem taxat, qui omnes aqua inter cutem laborantes, quouis modo calefaciendos esse putāt. Sed hæc breuitatis studio omittamus. Ex recentioribus uerò contra Galenum scripserunt, Theophrastus Paracelsus, de quo dixi sub finem sermonis de uita doctrinaq; Galeni: item Io. Argenterius, circa morborum præcipuè (ni fallor) differentias & causas: cui Iul. Alexandrinus respondit. Io. Bapt. Montanus in artem paruā Galeni tabulas edidit, priores ex sua, posteriores ex Galeni sententia: in quibus autē & quas ob causas à Galeno dissenserit, in quotidianis lectionibus & alibi (Commentarijs nimirum in hunc librum) declaraturum se promittit. In Anatomicis frequenter ab eo dissentit Vesalius, alicubi etiam (ni fallor) Gabriel Fallopius. Contra Vesalium pro Galeno scripsit Iac. Syluius, cui partim ipse Vesalius respondit, partim Renatus Henerus. Circa dierum criticorum causas subtilissimè contra Galenum disputauit Hieronymus Fracastorius: cui respondit, sed crassius, imperitius, & ineptius Andreas Thurinus.

¶ HVMANI corporis fabricæ & anatomicum argumentum excoluerunt Andreas Vesalius, Iac. Syluius, Gabriel Fallopius, Realdus Columbus, Io. Valuerda, Renatus Henerus, Io. Baptista Cananus, Io. Guinterius, Bassianus Landus, &c. alij aliter.

¶ DE ponderibus & mensuris, quibus uel medici tantum utuntur, uel alij quoq; &c. scripserunt præter Galenum Q. Rhemnius Palæmon, Priscianus Cæsariensis, Plinius libro 21. cap. 34. Aegineta lib. 7. Epiphanius, Isidorus, Constantinus monachus, & ex recentioribus Guil. Budeus, Andr. Alcuius, Leonardus Portius, Dominicus Arcignanus, Io. Garronis, Io. Regnaudus: utilissimè uerò omnium certissimeq; Georg. Agricola, Robertus Cenalis, Henrichus Glareanus, Michael Neander ex ualle Ioachimica.

¶ COMMENT. scholiorum, &c. scriptores. Commentaria quidem iusta in aliquos Galeni libros reliquerūt, ut Brasauolus, Fuchsius, Cornarius, Io. Agricola: alij adnotationes breuiiores aut scholia, ut Syluius, Martinus Gregorius, ad librorum margines, quibus uel argumentum contextus indicatur, uel uaria lectio, uel aliquid emendatur. Sed alij omnes circa paucos aut singulos Galeni libros uersati sunt: Andreas Lacuna circa plerosq; Promisit & doctissimus uir Vidus Vidius in omnes Galeni & Hippocratis libros glossemata.

CATALO.

CATALOGVS PRIMVS, SIVE ENVMERATIO

RATIO LIBRORVM GALENI, EO ORDINE, QVO

excusi sunt, ex Io. Baptista Montani ferè sententia.

CON. GESNERO MEDICO AVTHORE.

IN hac Enumeratione primùm qui & quot interpretes nostra etate, ad hoc vsq; tempus, singulos Libros Latinos fecerint, quoad eius rescire nos potuimus, apparet. Sunt autem interpretationes illæ omnes nostra memoria excusæ, & pleræq; cum integris GALENI operum Latinorum editionibus habentur, quæ aut Basileæ in Heluetia, aut Venetijs in Italia, aut Lugduni in Gallia euulgatæ sunt. Pauca seorsim prodierunt, aut cum alijs GALENI operibus non tamen integris, Lutetia aut Basileæ olim impressis. Ex his illas quæ in hac editione continentur primo semper loco nominabimus, ut alijs verbis aliò ue signo non sit opus. Post interpretum nomina, ad singulos libros paragrafo ¶ inserto, qui quouis modo singulos Commentarijs, annotationibus, scholijs, compendijs, aut aliter illustrarint, admonebimus: aut aliud quippiam admonitione dignum, ut super argumento, uel aliud, adferemus. Quòd si quid aliud forsan de ordine quorundam nobis alijs ue, quàm Montano visum est, videatur, crucis † adiecto (in marginib. etiam) signo notabimus, &c. Interpretum patrias, & alia quædam de nonnullis dicenda, in hac Enumeratione omitemus: in altera, quæ alphabetico ordine Interpretes enumerat, &c. posituri. D. e. Diligentius emendatum librum indicat, siue ab ipso authore, siue ab alijs ad Græca exemplaria aliter ue. tr. nota translatum, aut Latinitate donatum significat. Asterisci * notam præfiximus illis libris: quorum lectionem non solum medicis, sed alijs etiam literarũ studiosis multum emolumenti ad eruditionis fructum collaturam iudicamus. & quanquam Physiologici omnes, non ad medicos solum pertineant, sed etiam naturalis philosophiæ studiosos, ex his tamen Anatomicos asterisco nõ notavi: quod soli ferè medici hanc Physiologiæ partem exercent.

ISAGOGICI LIBRI.

ISAGOGICI Libri alij ad totã artem pertinēt, quos simpliciter Isagogicos nominauit & fecit Montanus, ac ceteris omnibus GALENI libris præposuit, alij ad aliquã artis partē pertinent, ubi itidem præponendi sunt illis libris ad quos introducunt, ut Anatomicæ osteotomiæ, &c. Isagogicis (inquit Montanus) cõnumeravi etiam quædam, quæ nihil quidem ad artem spectant, sunt tamen scitu non inutilia, cum alioqui commodiorem locum non haberem. His & introductionem ad medicinam, quamuis ea GALENI non sit, addidimus.

* Oratio suaforia ad artes, siue ad bonas artes exhortatio, tr. à Ludouico Belisario: & prius à Des. Erasmo. ¶ Orationis huius titulus Græcus sic habet. *καλωτὴ πρὸς ἀφροδισιὰ τὸ μινωδιότῃ προτροπικὸς λόγος ὑπὸ πρὸς τὴν χυρὰς.* Erasmus uertit, GALENI paraphrastæ Menodoti, quod & Cornarius probat: & mihi quoq; magis arridet, quàm ut Belisarius transtulit, GALENI paraphrastæ Menodoti filij: quem etiam Montanus sequitur: quasi alius quispiam GALENVS, huius orationis author, Menodoti filius fuerit, non autem noster hic filius Niconis architecti: Ego (inquit Cornarius) GALENI illã esse puto huius nostri: qui quũ paraphrasten Menodoti ageret, ipsam habuerit. Nam in libello de libris proprijs, ubi de libris ad Empiricos spectantibus mentionē facit, apertè dicit de libris Menodoti ad Seuerum, libros undecim se scripsisse: & paulò post subdit de hac oratione, dicēs: In Menodoti ad Seuerum librum Oratio suaforia ad artes. Sed & in alijs multis locis Menodoti Empirici mentionem facit. Verùm & hoc in medio iudicandum relinquo.

Sic Cornarius. Ego GALENI nostri eam esse planè affirmarim. Eius argumentum hoc est: Ingenij bonis, hoc est, egregijs artibus & studijs: potius quàm fortunæ bonis, ut diuitijs: aut corporis, ut uelocitati uel robori, quod athletarum est, etatem tribuendam esse.

* Si quis optimus medicus est, eundem esse philosophum, liber transl. à Lud. Belisario, & iam prius à Des. Erasmo.

* De sophismatis in uerbo contingentibus libellus, ab Horatio Limano translatus.

* Quòd qualitates incorporeæ sint, libellus, eiusdem translatio, d. e. Aduersatur autē Stoicis, qui qualitates & reliqua accidentia, perperam corpora appellabant.

* † De proprijs libris ad Bassum Io. Fichardo interprete, d. e.

Vide cum libro proximè sequente. Enumerat autem libros proprios, ita ut qua etate, & ubi locorum, & qua occasione singulos condiderit, exponat: & an in amicorũ gratiam solum, an accuratius & ad editionem: indicatis etiam argumentis quorundam.

CATALOGVS PRIMVS, SIVE

* † De ordine librorum suorum ad Eugenianum, eodem interprete, d. e. Hunc & præcedentem Io. Caius quoque transtulit, perfectius quàm antea translati essent. ¶ Quod ad collocationis ordinem, librū de proprijs libris, primū omnium ego fecerim: Hunc uerò de ordine librorū suorum mox secundū. Duos hos libros (inquit in præfatione Io. Caius) uisum est uertere potius: quàm (ab alio uersos) castigare, tum quòd nollem castigando falcem meā mittere in messem alie nam: tum quòd facilius multò fuit de integro traducere: quàm aut uetera retexere, aut noua affere, cum tot in locis à priori & uulgari exēplari Græco uariarim: Cuius rei causas tum aperiemus, cum in librum Græcum de libris GALENI proprijs annotationes dabimus. Hæc ille, in uolumine anno 1556. excuso Louanijs, de quo plura leges in Catalogo interpretum GALENI.

* De sectis ad eos qui introducuntur liber à Lud. Belisario tr. d. e. Eundem Aug. Riccus tr. & iam olim Io. Guinterius. In eo rationalis medicus, empiricus, & dogmaticus, suam pro se quisque causam agunt. Hinc alios etiam, quàm medicos, homines literatos legere cōueniet, ut qualis nam medico suam cōmittant ualetudinem, melius secum statuunt. ¶ Alexandrinus commentator super libro de sectis citatur à Leon. Legio.

* De optima secta liber Iunio Paulo Crasso interprete, ex tertia eiusdem recognitione. In Compendio Andreae Lacunæ, Iunius P. Cracouiensis, huius libri interpres citatur, nescio quàm rectè. Huius uix octaua pars in uersione ueteri extat.

* De optimo docendi genere liber (cōtra Phaurorinum Ephecticum & reliquos, qui iudiciū ueritatis, è rerum natura tollebant) à Des. Erasmo tr. primū, deinde à Iano Cornario.

De subfiguratione empirica liber, incerto interprete: quæ qualisque empirica medicina sit, tanquam Empirico loquente, breuiter exponens, ueluti que delineans.

Fragmentum quoddam exiguum ac mēdosum, quod GALENO adscribitur, cuius titulus est, sermo aduersus empiricos medicos, Augustino Gadaldino interprete: Græcè nondū impressum, ex illis fortè libris relictum, quos ipse ad Empiricos spectantes conscripserat.

* De constitutione artis medicæ (secundum omnes eius partes) liber, (resolutiua methodo à finis prænotione institutus: qui ad omnem constitutiua methodum pro exemplo accommodari potest) à Bartholomæo Syluano tr. & iam ante à Iano Autonico, id est, Io. Guinterio, & Victore Trincauelio. ¶ Christophorus Heyl edidit artificialem medicationē, quæ constat paraphrasi in Galeni librum de artis med. constit. In eundem Tabulas & Cōmentarios Theodorus Zuinggerus philosophus & medicus pereruditus nuperrimè edidit.

* Definitiones medicæ, à Barth. Syluano tr. & ex codicum ueterum collatione plurimis in locis auctæ: ac denuò uetustis cod. Græcis collatis accuratius recognitæ. Easdem prius uerterrat Ionas Philologus.

* Introductio seu Medicus, liber à Io. Guinterio olim tr. postea d. e. ad Græcū exempl. Est autem hic Herodoti cuiusdam liber, non GALENI, ut ex Cōmentario GALENI 31. particulae secundæ libri VI. Epidemion liquide apparet. Et forsan idem sic Herodotus ille Empiricus fuerit, cuius in alijs quoque locis meminit GALENVS, ut indices monstrant. Exponit hic liber breuissimè totius ferè medicinæ uocabula, primū de arte quædam in genere, deinde exteriores interioresque corporis nostri partes, & morborum nomina, quæ & definit, & eorum symptomata, causas curationumque capita perstringit, ita breuiter & commodo ordine omnia, ut tabula potius quàm liber dici mereatur.

* Quomodo morbum simulantes sint deprehendendi liber, Io. Fichardo interprete d. e. Et Io. Baptista Montanus edidit Pataujs anno 1543. de latitudine corporū (salubrium, insalubrium, & neutrorum) Tabulas ij. in charta Basilica, in quarum præfatione, promittit etiam subinde se daturum (similes) signorū quoque & causarū tabulas: nec non Cōmentarios in totam nimirū Artem parua. Explicat autē his in tabulis, quid ipse sentiat. At in typo trium librorū Artis paruae Galeni, quinq; tabulis conscripto (& impresso Venetjs ad Iuntas anno 1540. chartis iij. mediæ magnitudinis) Galeni tantū placita describit. Est & tabula una seorsim excusa, in cuius centro medicina definitur, sciētia salubrium &c. & ab ea definitione omnia artis capita, circūferentiam uersus deducuntur. Viennæ etiam in Austria apud Michaelem Zimermannū, anno 1554. impressæ sunt tabule 9. uel 10. Montani, in præcipua capita artis paruae: quarū aliquas cum prædictis easdem esse puto, alias differre. Montanus huc librum Isagogicis adnumerat: poterat autem etiam ad *summaria*, qui morborum signa exponunt, referri.

Ars medicinalis, à Nic. Leonicensi tr. & ab Aug. Gadaldino d. e. ad Græc. ueterum exemplarium fidem. Eandem translationē Gul. Rouillius excudit Lugduni in 16. anno 1549. cum scholijs marginalibus, quibus trāslatio ipsa castigatur, &c. Eandem Mart. Acakia tr. Vulgò hunc librum Microtechnam uel artem parua & Articellam uocant, ut à libris Methodi curatiue distinguant. * In eius principio de triplici Methodo differit GALENVS: ex quibus definitiuam condendo huic libro accommodat. Itaque primū medicina finitur esse scientia salubrium, insalubrium, & neutrorū: quorum rursus unumquodque tripliciter distinguitur, ut corpus, aut signū, aut causa: & sic ad finē usque libri progressio fit. Itaque ad eius explicationē pertinere aliqua ex parte uidentur Iac. Syluij

ENVMERATIO LIBRORVM GALENI.

Syluij tabule, de signis salubribus, infalubribus & neutris æditæ. Huius libri etiam uetus quædam (puto) translatio extat, qua usus est Drusianus monachus ille, qui quod plus quam Cōmentum uocant uolumen, in hunc librum reliquit. Io. Manardi expositio huius libri, Basileæ olim excusa est. Nicolai Biesii uerò Cōmentarij nuper (anno 1560.) Antuerpiæ. Martini Acakiæ tum translatio tum enarratio Parisijs apud Colinaũ anno 1543. † Et nuperrimè Theodori Zuinggeri tabulæ simul & commentarij, Basileæ in officina Oporini. Extant præterea in hũc librum cōmētarij Iohānitij cuiusdā, qui & Humain uocatur: & Hieremiæ Brachelij: & Symphoriani Campegij paradoxa: in quib. præclarissima quæq; & digna lectu, quæ à Drusiano, Gentili, Iacobo Forliuensi. Io. Sermoneta, & Vgone Senensi, omnibusq; neotericis scripta sunt ad medicos instruēdos (ut titulus pollicetur) breuiter clareq; narrantur. item Additiones Haly Rodoam peracutæ ac doctæ. Denique Nic. Leonicensus scripsit de tribus ordinatis doctrinis secundum GALENI sententiam (in Arte parua scilicet ab initio) librum: quem etiam defendit author innominatus Antisophistæ: quo titulo liber cum Leonicensi lucubrationibus impressus est. Hieronymus Cardanus libro primo Contradictionum exponit aliquot contrarietates libri primi artis medicinalis GALENI (quem superiore sæculo in tres libros secabant) libro secundo autem, secundi & tertij librorum eiusdem.

PHYSIOLOGICI LIBRI, QUI HVMANI corporis naturam complectuntur.

DE elementis in natura hominis secundum Hippocratem libri duo, à Nic. Leonicensi tr. d. Extant etiam translationes Victoris Trincauelij, & Io. Guinterij. * Hi libri planè ad naturalem philosophiã spectant. Docet aut in ijs GALENVS, qd elementa mistis omnib. sint cōmunia, ignis, aer, aqua, terra: animalis uerò sanguine præditi propria, sanguis, pituita, bilis flaua, bilis atra. Et astruit, quod elementum non sit unum: neque infinita indiuidua (corpuscula) sensus ac passionis expertia: aut impatilia & insensilia. insensilia enim & passibilia esse possunt communia elemēta: sed hominis simplicissimæ particulæ, in quas partes similes resoluuntur, sensiles ac passibiles sunt. Plura de elementis leges in libro de facultatibus medicamentorum purgantium: & in opusculo quod GALENO adscribitur, Qualitates incorporeas esse. ¶ Periocham horũ librorum Io. Guinterius scripsit: item Io. Bapt. Montanus, quam Io. Crato edidit.

De temperamentis libri iij. Thoma Linacro interprete. Eosdem Leonhartus Fuchsius tr. †. Montanus indifferēter tres hosce libros hũc collocat. Syluius uerò duos priores tantum, nam tertius (inquit) de temperamēto & facultatibus quibusdā in genere simplicium medicamentorum tractans, ante hæc legendus est. * Pertinet autē ad Physicum horum quoq; librorũ cognitio: in quorum primo docet nouem esse temperamēta: quatuor Simplicia, calidũ, frigidũ, humidum, siccum: quatuor Composita, calidum & humidum, calidum & siccum, frigidum & humidum, frigidum & siccum. Postremò temperatũ: idq; duplex, alterum simpliciter ex equali mixtione Contrariorum, quod ad mensuram uel pondus: alterum, quod ad uim, quod ex actionum integritate uel cuiusque corporis in suo genere præstantia intelligitur. Inseruntur etiam nonnulla de temperie anni partium & aeris: & quot modis calidum, frigidum, ac reliqua accipiuntur. Ultimo loco omnium simularium particularũ temperamenta conferuntur Cuti uolæ manus, præcipuè temperatæ. Secundus liber ætatum omnium temperaturas à foetu in utero ad senectã usq; multis & accuratis rationibus inquirat ac demonstrat: Et rursum singularũ Corporis partiũ temperiem copiose examinat. ¶ Io. Morisotus condidit horũ librorũ epitomen: Io. Bapt. Montanus Periochã: Scholia & Isagogen Syluius: Hieremias Brachelius & Leonhartus Fuchsius Cōmentarios.

In primum Hippocratis librum de natura humana Commentarius, à Nic. Macchello translatus, & iterum ab eo recognitus: & olim à Io. Guinterio. & Hermanno Cruserio. ¶ Syluius hunc librum inscripsit de elementis hominis, uel de natura humana, & scholijs ad margines, & iusto etiam Cōmentario illustrauit. Periocham eius Io. Bapt. Montanus cōfecit. * Apparet autem non minus ad naturalis sapientiæ studiosum spectare hũc librum, quam duo illi de elemētis à GALENO conscripti, de quibus diximus. ¶ Peractis hominum temperamētis (inquit Montanus) proximi sunt humores, &c. proinde cōmodè libros substituimus qui de humoribus potissimè pertractant, nullos autem tales ex ijs, quæ GALENI extant, deprehendimus, præter Commentarios in Hippocratem de natura humana: & libellum qui inscribitur de Melancholia. quamuis enim in libro de natura humana uideatur propositũ de elementis agere, nihil tamē ibi magis quam humores considerantur, quos Hippocrates corporis humani proxima elementa esse uoluit. Cum uerò in hoc libro tres parui libelli, etiam ante GALENI ætatem cōplicari conscribiq; consueverint, primus de natura humana (genuinus Hippocratis, GALENO teste) secundus sine titulo quidem, sed qui ad Therapeuticẽ attineat (spurius & in plerisq; falsus, GALENO teste) tertius de uictu sanorũ (cuius author à plerisq; Polybus Hippocratis discipulus existimatur, in plerisq; uerus, GALENO teste) sintq; ij libelli subiecto longè dissimiles: quos neq; author, ut GALENVS ipse testatur, neq; posteriorũ iudicium, sed auaritia coniunxit: Ego malui rei naturã, quam peruersam consuetudinem imitari, & longo eos interuallo separare: Hæc Montanus: qui de humoribus e-

CATALOGVS PRIMVS, SIVE

tiam, hoc ipſo titulo, ſcriptum à GALENO librū, quem nuper Bernardus Bertrandus Latinum, fecit, extare neſciebat.

De arta bile liber, Bartholomæo Syluano interprete. Eundem tr. Auguſtinus Riccus, Io. Guinterius & Ianus Autoniacus. ¶ Eiuſdem periochen Io. Bapt. Montanus composuit. Hic liber cur ſit hoc loco repositus, in præcedenti de elementis tractatione dictum eſt. Eſt autem alius inter ſpurios eiuſdem inſcriptionis liber, ex Galeni, Ruſi & Poſidonij ſcriptis.

De optima corporis humani conſtitutione uel ſtructure liber, Ferdinando Balamio interprete, d. e. Eundem Io. Guinterius olim conuertit. Item Auguſtinus Riccus.

De bona habitudine (uel bono corporis habitu) liber à Ferdinando Balamio tr. d. e. Huc etiam Guinterius antea tr. & Auguſtinus Riccus.

De offibus liber Ferd. Balamio interprete, d. e. Hic cum operib. Galeni Græcis hætenus non impreſſus eſt Græcè, ſed ſeorſim Pariſijs. ¶ Ab hoc libro anatome cur ſit incipiēda, explicat ipſe Galenus ab initio adminiſtrationum anatomicarum.

De muſculorum diſſectione liber, ab Aug. Gadaldino tr. in impreſſis codicibus Græcis huc uſq; deſideratus. ¶ Myotome (id eſt, muſculorum diuiſio, quæ & Tenotomen comprehendit, inquit Iac. Syluius) compendio tradit omnia de muſculis ſcripta in libris Adminiſtrationum anatomicarum, † ad quas mox ab Oſteotome tranſiri poteſt, omiſſis cartilaginum, ligamentorum, ualorum, neruorum anatomis, utpote inibi deſcriptis.

De neruorum diſſectione liber (ad introducēdos) ab eodem Aug. Gadaldino tr. integer. Græcè enim impreſſus eſt mutilus. Eundem olim (mutilum opinor) Ant. Fortolus tr.

De uenarū arteriarumq; diſſectione liber Iſagōgicus, ab Antonio Fortolo tr. & poſt Andrea Veſaliū & aliorum caſtigationem, aliquot in locis caſtigatus.

An ſanguis in arterijs natura contineatur liber aduerſus Eraſiſtrati ſectatores, Iulio Martiano Rota interprete. Eundem Victor Trincauelius tr.

De anatomicis adminiſtrationibus libri nouem, à Io. Guinterio And. olim tr. & poſt diligētiffimas Andree Veſaliū aliorumq; caſtigaciones d. e. ¶ Scripſerat Galenus huius argumenti quindecim libros: quorum decimus & reliqui ſex ſequentes deſiderantur. eorum autem argumenta Galenus ipſe in libello de libris proprijs exponit.

De uocalium inſtrumentorum diſſectione fragmentum, ab Aug. Gadaldino tr. Græcè deſideratur in impreſſis codicibus.

De uulua (ſeu uteri) diſſectione liber obſtetrici cuidam ſcriptus, à Io. Bernardo Feliciano tr. & à Iano Cornario.

De inſtrumento odoratus liber, Ludouico Belifario interprete, d. e. Eundem Victor Trincauelius tr. In eo autem partium ad olfactum pertinentium anatomem tradit. *

De Uſu partium corporis humani libri xvij. à Nic. Rhegino Calabro traducti, denuo ab Aug. Gadaldino pleriq; in locis emendati. Eandem interpretationem ſeorſim excudit Gul. Rouillius Lugduni anno Domini 1550. in 16. ad Græcorum exemplarium collationē, caſtigatam: cum Scholijs ad margines, (Scholia quidē in hos libros Iac. Syluius edidit: quæ forſan hæc ipſa ſunt. Et idem Syluius olim hos libros magna cura recognouit ad Græcum exemplar.) & capitum diuiſione cum argumentis: quæ à noſtris (capitibus & argumentis in hos libros) olim editis, uariant. ¶ Habentur (inter ſpurios Galeni) ex his libris neſcio à quo Arabe libri x. de iuuamentis membrorū titulo, excerpti, & ueteri uerſione ſemilatini facti, ut in prologo ueteri in libros de uſu partium patet legenti, teſte Syluio. Quicquid ferme xvij. ampliffimis uoluminibus de membrorum uſu Galenus explicauit, totum id quinq; libellis Theophilus Protoſpatarius comprehendit, idq; dilucida ordinataq; breuitate, ut Iunius Paulus Cræſſus Patauinus Theophili librorū interpres ſcribit. Iacobus Syluius reliquit Commentarios in Galeni de uſu partium libros, quorum in Iſagoge ſua anatomica aliquoties meminuit: eoſq; typographus qui Iſagogen illam Pariſijs impreſſit, Io. Hulpean nomine, anno 1555. breui ſe publicaturum promittit: quod an hætenus præſtiterit, neſcio. * Sunt fanè hi libri de uſu partium Galeni, omnium anatomicorum pulcherrimi, doctiſſimi, planè diuini, & qui ab omnibus intelligantur, digniſſimi. nam & uiuēte adhuc eo (ut ipſe teſtatur) diligenter à medicis ferè omnibus, quotquot ueteri medicinæ ſtudebant, tum philoſophis Ariſtotelicis legebantur. nam & illius talis quidam tractatus extabat. Videtur autē innuere Ariſtotelis libros de partibus animalium.

De utilitate (uel uſu) reſpirationis liber, Iano Cornario interprete. Eundē antea Io. Vaſſeus uerterat. † Iac. Syluius libros Galeni de placitis Hippocratis & Platonis, priores collocat, ceu in quibus de anima, ſenſus ac motus origine, cōmuniū agatur. ijs uerò ſubnectit, libros ad motum uoluntariū pertinētes, primū quidē de motibus muſculorū: deinde de reſpirationis cauſis & uſu. Libri de reſpiratione (inquit) licet motū uoluntariū doceant, tamen eodem ſpectant, quo ſequentes de pulſibus (nimirum ad calorem uitalem temperandum & conſeruandum.)

De Cauſis reſpirationis libellus, ex duobus fortassis quos Galenus composuit, excerptus, tr. à Iano Cornario: & prius à Io. Vaſſeo. Doctiſſimus Aug. Gadaldinus hunc librum, ſicuti & tres alios

ENVMERATIO LIBRORVM GALENI.

tres alios qui inscribuntur, De motu thoracis & Pulmonis, De dignotione ex insomnijs, De uirtutibus nostrum corpus dispensantibus. suspicatur uel Oribasi esse: uel alterius certè docti medici, qui ex Galeni monumentis breuiter hæc collegerit.

De usu pulsuum liber à Thoma Linacro tr. ¶ In eundem Scholia Iac. Syluij extant.

De substantia facultatum naturalium fragmentū, Bartholomæo Syluano interprete, Eundem Victor Trincauelius tr. & olim Io. Guinterius. † Iac. Syluius hūc libellum ante libros de facultatibus naturalibus reponit: de quibus paulò pòst.

Breuis denotatio dogmatū Hippocratis, ex sermone 99. Io. Stobæi, Con. Gesnero interprete. Hæc ideo adiecta est operibus Galeni, quoniam huic authori eam Io. Stobæus adscribit.

De Hippocratis & Platonis decretis libri ix. Io. Bernardo Feliciano interprete. Primus quidem (qui postremus inuentus est, nec dum impressus Græcè, principio etiam mutilus.) anno Domini 1550. in Iuntarum editione Venetijs, primùm ab eo tr. est: reliqui uerò prius translati, d. e. Idem primus liber ex Iani Cornarij translatione coniunctus est operibus Galeni in officina Frobeniana impressis anno Domini 1549. & Louanij anno 1556. Ioan. Caio interprete, cum alijs eiusdem Caij. Pollicetur autem hunc librum & alia quædam GALENI, se Græcè etiam editurum. † Horum librorum lectionem ut appareat ad alios etiam quam medicos pertinere, præcipuè autem physicos, & logicæ methodi artiscq; disputandi studiosos, argumenta singulorum adscribam breuiter. Liber 1. ex dissectionibus naturæ rei, Cerebrum neruorum, Cor arteriarum, fontes ac initia esse indicat: quibus tanquam fundamentis iactis reliquo opere utetur. Prior tamen disputatio, non nihilq; posterioris deest. Liber 2. Sumptionum ostendit, alias esse internas, quæ demonstratiuæ seu scientificæ sint: alias externas, quæ in dialecticas, rhetoricas & sophisticas subdiuidentur. Tum de sumptionum fatuitate disserit: quibus Stoici ac Peripatetici in probanda rationalis facultatis sede utebantur: ac ex dissectionibus functionum omnium principia docet esse dignoscenda. Libro 3. quæ Chrylippus primo libro de animæ primatu nugatur, neque antea fuere confutata, omnia ferè seriatim ad puerilia ac fabulosa usque refelluntur. Quartò, recensentur errores Chrylippi de affectibus ac perturbationibus: & de ea à qua oriuntur facultate. Quintò, errores Chrylippi in dignoscendis ac curandis perturbationibus, inde maxime ortos esse demonstratur, quod tres esse animæ facultates negauit: atque ea de re Platonis demonstratio declaratur. Sextò, probatur multis rationibus, ac ex ipsa quoque dissectione, iecur uenarum, sanguinis, & concupiscibilis animæ principatum esse. Septimò neruos omnes à cerebro oriri demonstratur: ac modus explicatur, quo sensus & motus instrumenta, ex facultate à cerebro ad ipsa delata, alterantur. Octauo, indicatur Hippocratis & Platonis sententia de quatuor elementis: de corporum ex ipsis constitutione: de respiratione, ac de receptaculis cibi & potus. Nono, docet rationem similitudinis, ac dissimilitudinis distinguendæ, ueritatis que in uniuersum indagandæ, propositis exemplis ex Hippocrate & Platone. Innominatus quidam in horum librorum præfatione: Quicumque uoles (inquit) fructum aliquem ex hoc Galeni opere consequi, nimirum omnium quæ Galenus unquam scripsit difficillimo, totum id diligenter perleges necessum est. Prioribus enim libris quatuor (primùm is nondum uiderat) prolixam contra Chrylippum disputationem habet: quæ fortasse prima fronte parum tibi placitura est. Posteriores uerò magna commoditate rem omnem clarè demonstrabunt. Quanquam si primos illos penitus introspicias, mirabile Galeni in adstruendis aut refellendis argumentis ingenium uidebis. Nam utcumque se aliquis omnes Galeni libros perlegisse iactitet, si hos non legerit, non est quod se illius doctrinam eiusq; inscribendo artificium ad plenum posse assequi confidat. Poetæ indidem crebrò citantur, & à Chrylippo & à Galeno, illis qui non omnino ἀμωροι sunt haud inutiles. * De ordine quidem horum librorum dictum est paulò antè in mentione libri de utilitate respirationis.

Fragmentum ex quatuor Commentarijs, quos Galenus inscripserat, De ijs quæ medicè dicta sunt in Platonis Timæo, ab Aug. Gadaldino tr. Græcè in impressis codicibus desideratur. ¶ Hoc fragmentum (inquit Gadaldinus) à nobis inuentum, & latinitate donatum, esse Galeni, stilius & doctrina, & libri quos ipse à se scriptos citat, indicant. Quin & Galenus quoque octauo de dogmatibus Hippocratis & Platonis libro, capite quinto & sexto, & libri de tremore capite septimo, facturū se explanationes in ea quæ medicè scripta sunt in Platonis Timæo, pollicetur: ac in libro de proprijs libris Commentarios de hac re quatuor se fecisse affirmat. Sic ille. Continetur autem hoc fragmentum chartis ferè duabus.

* De naturalibus facultatibus libri tres, Thoma Linacro interprete. ¶ Facultas est causa quædam effectrix, in partis temperamento sita. Et cum tres sint facultates corpus nostrum dispensantes naturalis, uitalis & animalis, &c. In his libris de naturali tantum agitur, fomite & basiliarum. Sunt autem naturales facultates (quæ & potentia uegetatrices dicuntur Aristoteli) primæ ac principes, generatrix, auctrix, & nutritrix. Earum singulæ suam habent actionem, ac certum opus quod actionem sequitur: item alias facultates eis inseruientes. Generatricem constituunt duæ aliæ, alteratrix & formatrix foetus: auxiliares autem ei sunt nutritrix & auctrix. Auctri-

CATALOGVS PRIMVS, SIVE

cis auxiliares sunt alteratrix seu coctrix, & nutritrix. Nutricis auxiliares quinque: attractrix conuenientis parti qualitatis & succi: retentrix eiusdem, donec perficiatur coctio: coctrix alterado: & assimilatrix: denique expultrix eius, quod partem quantitate, aut qualitate, aut utraq; molestat. Hæc ferè Syluius: qui hos libros, non ut Montanus, post libros de Hipp. & Platonis placitis, deq; usu & causis respirationis & usu pulsuum, sed ante illos collocat, ea nimirum ratione, qua facultas seu potentia, semper præcedit actiones. Libri autem de respiratione & pulsu, actionem quæ ad motum uoluntarium pertinet, explicante. Accedit altera ratio, quoniam naturalis tum facultas tum actio, ut reliquis (uitali animaliq;) ignobilior, ita tempore prior est. ¶ Io. Baptista Montanus reliquit Periocham in hos libros: Iacobus Syluius uerò scholia & Epitomen tabulis expressam.

De motu musculorum libri duo, Nic. Leonicensi interprete. In eisdem Iac. Syluius Scholia condidit.

De motu thoracis & pulmonis, fragmentum forasse eorum trium librorum, quos Galenus de hac re composuit: quod in antiquis tantum translationibus legitur: nam Græcè non habetur. ¶ Vide superius in mentione libri de causis respirationis.

Quod animi mores corporis temperaturam sequantur liber, à Barthol. Syluano tr. & à Ioanne Paulo Crasso, ut in compendio Andreae Lacunæ habetur, iamq; olim à Io. Guinterio. ¶ Hic liber an mox post tractationem de temperamentis, ut Syluius fecit, interposito tantum de inæquali intemperie libro, collocari mereatur, considerandum.

De foetuum formatione liber, Io. Bernardo Feliciano interprete. Eundem Ianus Cornarius uertit. ¶ Iac. Syluius hunc librum, sicuti etiam duos de spermate & illum, qui an animal sit quod in utero est, quarit, mox post libros de elementis ponit, interiectis tantum, illo qui an sanguinis natura sit in arterijs perquirat, & altero de atra bile.

An omnes particulae animalis quod in utero est, fiant simul, libellus, Nicolao Rhegino interprete. Græcum exemplar non habetur.

An animal sit id, quod in utero est, Horatio Limano interprete. ¶ Vide paulò antè in mentione libri de foetuum formatione.

De semine libri duo, ab Io. Bernardo Feliciano interpretati. Eisdem Ianus Cornarius uertit, & olim Io. Guinterius: qui etiam traductioni suæ aliquot Græci exëplaris castigationes adiecit. ¶ Vide paulò antè in mentione libri de foetuum formatione.

De septimestri partu libellus itidem Io. Bernardus Felicianus, & Ianus Cornarius latinitate donarunt: it em Aug. Riccus.

LIBRI QUI AD TVENDAM SANITATEM PERTINENT,

¶ ea describunt, quæ non constituunt quidem, sed conseruant corpora nostra: res non naturales recentiorum quidam uocarunt.

Hippocratis de aere, aquis & locis liber, Iano Cornario interprete, ad Græcorum exemplarium fidem ab Hier. Donzellino recognitus. ¶ Galenus hunc librum maluit inscribere de habitationibus, aquis, & temporibus. In hunc librum (inquit Io. Baptista Montanus) diuina quædam Galeni Commentaria amicus mihi pollicitus, me frustratus est.

* De alimentorum facultatibus libri iij. Martino Gregorio interprete, d. e. Eandem uersionem seorsim Lugduni impressam uidimus anno 1547. in 16. cum tabula de alimentorum diuisione à principio, & per paucis marginum Scholijs: quæ forsan Iac. Syluij sunt. nam in hos quoque libros eum Scholia condidisse inuenio. ¶ Hoc quidem loco hi libri rectè positi sunt. quamuis enim Therapeutica etiam materiam suggerant, primariò tamen ad Hygieinæ pertinent.

De succorum bonitate & uitio (uel, De cibis aut nutrimentis boni & mali succi, secundum diuersa eorum genera) liber, à Iul. Alexandrino tr. & olim à Ferdinando Balamio.

Sebastianus Scrofa etiam Lutetiæ anno 1546. hunc librum (qui ueluti Epitome est præcedentium trium de alimentis librorum) interpretatus est Latine, multò quam antea sit factum castigatius, ut pollicetur cū Scholijs per margines, & præfatione, qua ceu summā libri præstringit.

In librum (Hippocrati adscriptum, uerius autem Polybi authoris, qui Hippocratis discipulus fuit) de salubri diæta (seu priuatorum, id est, illorum qui non publicis negotijs impediuntur, sed liberi suiq; iuris sunt) Commentarius, Hermanno Cruserio interprete, d. e. Eundem olim Io. Guinterius tr. Vide supra inter Physiologicos in mentione libri de natura humana.

De attenuante diæta liber, Mart. Gregorio interprete. In eundem Iacobus Syluius Scholia confecit.

De pituitana liber (Galeno adscriptus) ab Hieron. Donzellino in Latinum uersus. Eundem August. Riccus tr. & iam prius Iohan. Polltus, qui etiam emendauit & suppleuit quædam in Græco exemplari desiderata, ut ipse in præfatione testatur, ubi & locos aliquot huius libelli reponit, ex Orbasio & Aegineta.